

BOLA HUQUQLARI MASALASI XALQARO TASHKILOTLAR NAZARIDA

Nasiriddinova Oydin Tangrievna
Toshkent Kimyo texnologiya instituti

Annotatsiya: Ushbu maqolada bola huquqlari masalasi xalqaro tashkilotlar (BMT, UNICEF, UNESCO, Human Rights Watch va boshqalar) doirasida ko‘rib chiqiladi. Xususan, Bola huquqlari to‘g‘risidagi Konvensiya va uning amalga oshirilish jarayoni, qurolli mojarolar zonalarida bolalar himoyasi, bolalar mehnatini tugatish, ta‘lim, sog‘liqni saqlash kabi yo‘nalishlarda erishilgan yutuqlar hamda davom etayotgan muammolar tahlil qilinadi. Maqolada xalqaro hamjamiyat va nodavlat tashkilotlarning bola huquqlarini targ‘ib qilish, buzilish hollariga qarshi kurashda qo‘llayotgan choralarga e‘tibor qaratiladi. Natijalarga asoslanib, bolalarga nisbatan zo‘ravonlik va diskriminatsiyani tugatishda, tibbiy-ijtimoiy ko‘makni kuchaytirishda va global tahdidlarga (masalan, iqlim o‘zgarishi) moslashishda xalqaro hamkorlik va davlatlarning javobgarligini yanada mustahkamlash zarurligi ta‘kidlanadi.

Kalit so‘zlar: bola huquqlari, xalqaro tashkilotlar, Konvensiya, himoya, zo‘ravonlik, ta‘lim, sog‘liqni saqlash, qurolli mojarolar, bolalar mehnati, xalqaro hamkorlik

Аннотация: В данной статье рассматривается проблема прав ребенка сквозь призму деятельности международных организаций (ООН, ЮНИСЕФ, ЮНЕСКО, Human Rights Watch и др.). Особое внимание уделяется Конвенции о правах ребенка, механизмам ее реализации, а также успехам и нерешенным вопросам в таких сферах, как защита детей в зонах вооруженных конфликтов, искоренение детского труда, обеспечение образования и здравоохранения. На основе полученных результатов автор показывает важность мер, предпринимаемых международными структурами и неправительственными организациями для защиты прав детей. В заключении подчеркивается необходимость дальнейшего укрепления международного сотрудничества, повышения ответственности государств и разработки скоординированных стратегий в условиях глобальных вызовов.

Ключевые слова: права ребенка, международные организации, Конвенция, защита, насилие, образование, здравоохранение, вооруженные конфликты, детский труд, международное сотрудничество

Annotation: This article examines the issue of children’s rights from the perspective of international organizations (UN, UNICEF, UNESCO, Human Rights Watch, and others). Special emphasis is placed on the Convention on the Rights of the Child, the mechanisms of its implementation, and both the achievements and unresolved challenges in areas such as protecting children in armed conflict zones, eradicating child labor, and ensuring access to

education and healthcare. Based on the findings, the author highlights the measures taken by international institutions and non-governmental organizations to safeguard children's rights. The conclusion underscores the need for further strengthening international collaboration, increasing state accountability, and developing coordinated strategies to address global challenges.

Keywords: children's rights, international organizations, Convention, protection, violence, education, healthcare, armed conflicts, child labor, international cooperation

Kirish

Bola huquqlari xalqaro huquqiy me'yorlar tizimida alohida o'rin tutadi va bugungi kunda dunyo bo'yicha 2,3 milliarddan ortiq bolalarni (insoniyatning uchdan bir qismini) qamrab oladi (Children's Human Rights - Amnesty International). Har bir bola tug'ilishidan boshlab yashash, rivojlanish, ta'lim olish, sog'liqni saqlash va himoya ko'rish kabi asosiy huquqlarga ega bo'lishi xalqaro hamjamiyat tomonidan tan olingan. Bu huquqlar Birlashgan Millatlar Tashkiloti Bosh Assambleyasi tomonidan 1989-yilda qabul qilingan Bola huquqlari to'g'risidagi Konvensiyada (CRC) mustahkamlangan bo'lib, ushbu Konvensiya tarixdagi eng keng ratifikatsiya qilingan inson huquqlari bitimidir – deyarli barcha davlatlar unga qo'shilgan (faqat bitta BMT a'zo davlati ratifikatsiya qilmagan) (Children's Human Rights - Amnesty International). Konvensiya bolalarni zo'ravonlik va zararli ta'sirlardan himoya qilish, ularning sog'lom o'sishi va jamiyatda to'laqonli ishtirok etishini ta'minlashga qaratilgan (Children's Human Rights - Amnesty International). Xalqaro tashkilotlarning bola huquqlariga alohida e'tibor qaratishining sababi shundaki, bolalar o'z tabiatiga ko'ra himoyaga muhtoj va zaif qatlam hisoblanadi. Bolalar kattalarga qaram bo'lgani bois, ular ko'pincha qashshoqlik, zo'ravonlik, ekspluatatsiya kabi huquqbuzarliklar xavfiga eng ko'p duchor bo'ladilar (Children's Human Rights - Amnesty International). Shu bois, bola huquqlarini ta'minlash masalasi dolzarb bo'lib, xalqaro tashkilotlar bu borada global miqyosda muhim rol o'ynab kelmoqda.

Usullar

Ushbu tadqiqotda bola huquqlari masalasi bo'yicha xalqaro tashkilotlar faoliyatini o'rganish uchun sifat tahlili usullaridan foydalanildi. Avvalo, xalqaro huquqiy hujjatlar – jumladan, BMT Bosh Assambleyasi qabul qilgan rezolyutsiyalar va ayniqsa 1989-yilgi Bola huquqlari to'g'risidagi Konvensiya hamda uning Qo'shimcha bayonnomalari o'rganildi. Shuningdek, BMT tizimidagi UNICEF, UNESCO kabi tashkilotlarning rasmiy hisobotlari, ma'lumotlar bazalari va statistiklari tahlil qilindi. Masalan, bolalar farovonligi ko'rsatkichlari (bola o'limi darajasi, ta'lim olish qamrovi va hokazo) bo'yicha UNICEF va UNESCO ma'lumotlaridan foydalanildi. Xalqaro nodavlat tashkilotlarning (Human Rights Watch, Amnesty International va boshqalar) bola huquqlari borasidagi hisobotlari va press-relizlari o'rganilib, ulardagi tanqidiy tahlillar hisobga olindi. Bundan tashqari, ilmiy maqolalar va huquqiy tahliliy adabiyotlar ko'rib chiqilib, turli davlatlarda bola huquqlarining milliy qonunchilik va amaliyotda aks etishi ham solishtirildi. Tadqiqot usullari asosan hujjatli

manbalarni tahlil qilish va mavjud statistik ko‘rsatkichlarni solishtirishdan iborat bo‘lib, ular orqali xalqaro tashkilotlarning bola huquqlarini himoya qilish borasidagi sa’y-harakatlari va ularning samaradorligiga baho berildi.

Natijalar

Tahlil shuni ko‘rsatadiki, xalqaro tashkilotlar bola huquqlarini himoya qilish yo‘lida bir qator muhim huquqiy bazalar va tashabbuslarni hayotga tatbiq etgan. Eng avvalo, BMT darajasida qabul qilingan asosiy hujjat – Bola huquqlari to‘g‘risidagi Konvensiya (CRC) inson huquqlari sohasida tengsiz ahamiyatga ega bo‘lib, 1990-yilda kuchga kirganidan beri 196 ta mamlakat uning ishtirokchisiga aylandi (Convention on the Rights of the Child - Wikipedia). Ushbu Konvensiya bolalarning fuqarolik, siyosiy, ijtimoiy, iqtisodiy va madaniy huquqlarini batafsil belgilab berdi va davlatlar zimmasiga ularni ta‘minlash majburiyatini yukladi. Konvensiyani nazorat qilish maqsadida BMT tarkibida Bola huquqlari bo‘yicha Qo‘mita tashkil etilib, u a‘zo davlatlarning muntazam hisobotlarini ko‘rib chiqadi va tavsiyalar beradi (Convention on the Rights of the Child - Wikipedia) (Convention on the Rights of the Child - Wikipedia). BMT Bosh Assambleyasi ham har yili “Bola huquqlari” rezolyutsiyasini qabul qilib, dunyo hamjamiyatining e‘tiborini ushbu sohadagi muammolarga qaratadi (Convention on the Rights of the Child - Wikipedia). Konvensiyaga qo‘shimcha ravishda, bola huquqlarini yanada kengroq himoya qilish uchun 2000-yilda ikki muhim Qo‘shimcha bayonnoma qabul qilingan: birinchisi bolalarning qurolli mojarolarda ishtirok etishini cheklaydi, ikkinchisi esa bolalar savdosi, fohishaligi va pornografiyasini taqiqlaydi. Ushbu bayonnomalarning har ikkisi 170 dan ortiq davlat qo‘shilgan bo‘lib, bu ularning keng qo‘llab-quvvatlanganini ko‘rsatadi (Convention on the Rights of the Child - Wikipedia).

Bola huquqlarini ta‘minlash bo‘yicha xalqaro strategiyalar o‘z samarasini qisman ko‘rsatmoqda. So‘nggi o‘n yilliklarda global miqyosda bolalar holatiga doir asosiy ko‘rsatkichlarda ijobiy siljish kuzatildi. Masalan, 1989-yildan keyingi 30 yil ichida dunyoda 5 yoshgacha bo‘lgan bolalar o‘limi darajasi qariyb 60% ga pasaydi, shuningdek, boshlang‘ich maktab yoshidagi bolalarning maktabga bormaslik ko‘rsatkichi 18% dan 8% gacha qisqardi (Little progress for world’s poorest children despite gains - UNICEF). Bu kabi yutuqlarga erishishda UNICEF va UNESCO kabi tashkilotlarning “Ta‘lim barchaga” dasturlari, emlash va bolalarni kasalliklardan himoyalash bo‘yicha global kompaniyalari muhim rol o‘ynadi. Xalqaro Mehnat Tashkiloti (XMT/ILO) bolalar mehnatini tugatish yuzasidan 138-son (minimal yosh) va 182-son (bolalar mehnatining eng yomon shakllarini taqiqlash) Konvensiyalarini qabul qilgan bo‘lib, aksariyat davlatlar ularni ratifikatsiya qildi – natijada bolalar mehnati ko‘rsatkichlari ayrim mintaqalarda pasaymoqda. YUNISEF va Jahon sog‘liqni saqlash tashkiloti kabi idoralar sa’y-harakati bilan bolalarni immunizatsiya qilish darajasi oshdi, millionlab bolalar o‘limining oldi olindi. Shu bilan birga, CRC ning asosiy tamoyillari – kamsitmaslik, bola manfaatlarini ustuvor hisobga olish, bolaning hayoti va rivojlanishi huquqi hamda himoya huquqi – ko‘plab davlatlarning konstitutsiyalari va qonun hujjatlarida aks ettirilib, milliy darajada huquqiy islohotlarga turtki berdi (Little progress for world’s poorest

children despite gains - UNICEF). Misol uchun, ko‘plab mamlakatlar CRC qabul qilinganidan keyin bolalar masalalari bo‘yicha maxsus vakil (ombudsman) lavozimlarini joriy etdi yoki bolalar huquqlarini himoya qilish bo‘yicha milliy dasturlarni ishlab chiqdi. Human Rights Watch kabi nohukumat tashkilotlar esa o‘tgan yillar davomida bolalar huquqlari buzilishi holatlarini yoritib, xalqaro hamjamiyat e‘tiborini jalb etishga xizmat qildi. Xususan, HRW bolalarning qurolli mojarolarga jalb etilishi, bolalar mehnati va huquqbuzarliklari haqida maxsus hisobotlar e‘lon qilib, hukumatlarni islohotlar qilishga undagan. Umuman olganda, xalqaro tashkilotlar tashabbuslari tufayli normativ-huquqiy baza yaratildi, moliyaviy va texnik yordam dasturlari yo‘lga qo‘yildi va ayrim sohalarda aniq ijobiy natijalarga erishildi.

Munozara

Xalqaro tashkilotlarning bola huquqlari borasidagi sa‘y-harakatlariga qaramay, dunyoning turli burchaklarida bolalar huquqlari hanuz buzilishda davom etmoqda. Bugungi kunda millionlab bolalar ta‘lim olish imkoniyatidan mahrum, millionlab yoshlar mehnatga majbur bo‘lib, xavfli sharoitlarda ishlamoqda yoki qurolli mojarolar domida qolib ketgan (Children's Rights | Human Rights Watch). Human Rights Watch ma‘lumotlariga ko‘ra, ko‘plab bolalar maktab va o‘qituvchilarga uyushtirilgan hujumlarning nishoniga aylanishi yoki turli muassasalarda, qamoqxonalarda saqlanib, og‘ir va tahqirlovchi sharoitlarga dosh berishga majbur bo‘lmoqda (Children's Rights | Human Rights Watch). Ayrim mamlakatlarda bolalarga nisbatan o‘ta nojo‘ya munosabatlar davom etmoqda: masalan, qashshoq mamlakatlarda qizlar hali ham juda erta – hatto 9 yoshdan – majburiy turmushga berilish holatlari uchraydi (Children's Human Rights - Amnesty International), yoki ba‘zi joylarda 6-7 yoshli bolalar jinoyat sodir etdi degan ayblov bilan kattalarga mo‘ljallangan sudlarda sudlanmoqda (Children's Human Rights - Amnesty International). Bunday misollar bola huquqlarining hanuz jiddiy ravishda buzilayotganini ko‘rsatadi. Shu bilan birga, qurolli mojarolar hududida minglab bolalar yollanma askar sifatida jang qilishga jalb etilgan, maktab va shifoxonalar o‘qqa tutilishi oqibatida bolalar halok bo‘lishi yoki yaralanishi hollari qayd etilmoqda. Masalan, 2023-yilda BMT qurolli mojarolar zonalarida 22 mingdan ortiq bola turli “qo‘pol huquqbuzarliklar” qurboni bo‘lganini (o‘ldirilish, mayib bo‘lish, zo‘rlilik bilan armiyaga jalb etilish va h.k.) tasdiqladi (Facing Record-High Violations in 2023, Security Council Explores Ways to Bolster Norms to Protect Children in Armed Conflict | Meetings Coverage and Press Releases). Ko‘plab bolalar qashshoqlik va ijtimoiy tengsizlik sababli tibbiy yordam, toza suv, oziq-ovqat kabi asosiy ehtiyojlardan ham mahrum. UNICEF hisobotlarida ta‘kidlanishicha, eng qashshoq oilalardagi bolalar boy qatlam farzandlariga nisbatan 5 yoshgacha bo‘lgan davrda ikki baravar ko‘proq nobud bo‘lish xavfiga ega va ularning emlanish darajasi ham ancha pastligicha qolmoqda (Little progress for world’s poorest children despite gains - UNICEF). Bu mavjud muammolar shuni ko‘rsatadiki, xalqaro darajadagi me‘yoriy hujjatlar va dasturlar barcha joyda birdek to‘liq amalga oshmayapti yoki ulardan ayrimlari yetarli samara bermayapti.

Mamlakatlar tomonidan bola huquqlarining buzilishiga xalqaro tashkilotlar turli yo‘llar bilan munosabat bildirmoqda. BMTning Bola huquqlari bo‘yicha Qo‘mitasi doimiy ravishda

davlatlar hisobotlarini tahlil qilib, bola huquqlariga rioya etilishi borasida tanqidiy xulosalar va tavsiyalar beradi. Bu tavsiyalarda bolalarni qiynash va kamsitishni to‘xtatish, ta’lim va sog‘liqni saqlashga ajratiladigan mablag‘larni oshirish, bolalar mehnatini taqiqlovchi qonunlarni kuchaytirish kabi choralar talab etiladi. BMT Xavfsizlik Kengashi ham maxsus rezolyutsiyalar orqali qurolli mojarolarda bolalarni himoya qilish masalasini kun tartibiga qo‘ydi (masalan, 1999-yildagi 1261-son rezolyutsiya va undan keyingi hujjatlar bolalar va qurolli mojarolar mavzusini yoritib, monitoring mexanizmini joriy etgan). UNICEF, Jahon sog‘liqni saqlash tashkiloti, UNFPA kabi BMT agentliklari bevosita maydonda ishlash orqali hukumatlarga yordam ko‘rsatmoqda – masalan, oziq-ovqat dasturlari, emlash kampaniyalari, ta’lim dasturlarini amalga oshirish yoki favqulodda zonalaridagi bolalarni reabilitatsiya qilish. Xalqaro miqyosda “Barcha uchun xavfsiz maktablar” deklaratsiyasi va “Bola mehnatini tugatish global hamkorligi” kabi tashabbuslar qabul qilinib, ko‘plab davlatlar ularni qo‘llab-quvvatlamogda. Human Rights Watch, Amnesty International, Save the Children kabi nohukumat tashkilotlar esa muayyan mamlakatlardagi huquqbuzarliklarni hujjatlashtirib, jamoatchilikka ochib berish va hukumatlarni javobgar qilish choralari ko‘rishga chaqirmogda. Xususan, HRW hisobotlari orqali Afg‘oniston, Suriya, Yaman, Myanma, Kongo Demokratik Respublikasi kabi mojaroli hududlarda bolalarga qarshi jinoyatlar dunyo hamjamiyati kun tartibiga chiqdi (Dispatches: Five of the Worst Places for Children). Xalqaro tashkilotlar ko‘pincha “nomiga isnod tushirish” tamoyili orqali davlatlarga bosim o‘tkazadi – ya’ni, bola huquqlarini buzayotgan hukumatlarning nomini oshkor etish va ularni xalqaro maydonda obro‘sizlantirish orqali o‘zgarishga undaydi. Shuningdek, ayrim hollarda aniq javob choralar ham kuzatilmogda: masalan, urush jinoyatlari uchun Xalqaro jinoiy sud bolalarni askarlikka jalb qilgan shaxslarga (jumladan, Afrikadagi ayrim harbiy yetakchilarga) qarshi ayblovlon qilib, javobgarlikka tortmogda. Xalqaro hamjamiyat darajasida davlatlardan bola huquqlari bo‘yicha o‘z zimmasidagi majburiyatlarni bajarish talab qilinmogda – jumladan, barcha davlatlar Konvensiyani to‘liq ratifikatsiya qilishi va milliy darajada to‘liq ijro etishi lozimligi, shu bilan birga, muhtoj mamlakatlarga texnik va moliyaviy ko‘makni oshirish zarurligi ta’kidlanadi (Highest-Ever Number of Violations against Children Verified in 2022, Briefer Tells Security Council, as Speakers Champion Reintegration, Education Programmes | Meetings Coverage and Press Releases). Bolalarga nisbatan sodir etilgan jiddiy huquqbuzarliklar yuzasidan xalqaro tashkilotlar tergov o‘tkazib, hisobotlar tayyorlab, BMT minbarlarida muhokamaga qo‘yadi; jiddiy holatlarda esa BMT Xavfsizlik Kengashi sanksiyalar qo‘llash yoki maxsus tribunal tuzish tashabbuslarini ham ilgari surishi mumkin. Shunday qilib, xalqaro tashkilotlar bir tomondan hukumatlar bilan hamkorlikda muammo ildizini hal etishga intilsa (masalan, bolalarni qurolli to‘qnashuvlardan qayta ijtimoiy moslashtirish dasturlari), boshqa tomondan, huquqbuzarlarni javobgarlikka tortish va bolalar huquqlarini poymol qilishga murosasiz munosabatni shakllantirishga harakat qilmogda.

Xulosa

Yuqoridagi tahlillar shuni ko‘rsatadiki, bola huquqlarini xalqaro darajada himoya qilish borasida muhim yutuqlar bilan bir qatorda hali yechimini kutayotgan jiddiy muammolar mavjud. Xalqaro tashkilotlar tashabbusi bilan qabul qilingan huquqiy me‘yorlar – avvalo, Bola huquqlari to‘g‘risidagi Konvensiya va unga oid rezolyutsiyalar – deyarli butun dunyoda bola huquqlarini tan olish va himoya qilish uchun mustahkam poydevor yaratdi. O‘tgan o‘n yilliklar mobaynida bolalar farovonligi ko‘rsatkichlarining sezilarli yaxshilanganini kuzatish mumkin: ko‘plab bolalar hayoti saqlab qolindi, millionlab bolalar maktab ta‘limiga jalb etildi, bolalar manfaatlarini himoya qiluvchi qonunchilik aksariyat davlatlarda joriy etildi. Biroq ayrim mamlakatlarda huquqiy me‘yorlar qog‘ozda qolib ketmoqda yoki yetarli darajada ijro etilmayapti. Xalqaro tashkilotlar bolalar hayotiga xavf solayotgan urushlar, qashshoqlik, diskriminatsiya va boshqa omillarni bartaraf etishda yanada kuchliroq va aniqroq choralar ko‘rishi talab etiladi. Bunda, avvalo, barcha davlatlar uchun bola huquqlarini hurmat qilish majburiy ekani qat’iy uqtirilib, har qanday huquqbuzarlik uchun javobgarlik muqarrarligini ta‘minlash lozim (Highest-Ever Number of Violations against Children Verified in 2022, Briefer Tells Security Council, as Speakers Champion Reintegration, Education Programmes | Meetings Coverage and Press Releases). Xalqaro hamjamiyat barcha davlatlarni Konvensiyani to‘liq amalga oshirishga, bola huquqlarini buzilishiga oid har bir holatda tezkor javob choralarini ko‘rishga chaqirishi darkor. Shu jumladan, bolalarni himoya qilish tizimini mustahkamlash uchun qashshoq mamlakatlarga moliyaviy va texnik ko‘makni oshirish, bola huquqlari bo‘yicha monitoring mexanizmlarini takomillashtirish ham zaruriydir (Highest-Ever Number of Violations against Children Verified in 2022, Briefer Tells Security Council, as Speakers Champion Reintegration, Education Programmes | Meetings Coverage and Press Releases).

Shu bilan birga, kelajakda paydo bo‘layotgan yangi tahdidlarga ham e’tibor qaratish lozim: masalan, raqamli muhitda bolalarning himoyasi, iqlim o‘zgarishi oqibatlaridan bolalarni asrash, migratsiya jarayonida bolalarning huquqlarini ta‘minlash kabi masalalarda xalqaro me‘yorlarni rivojlantirish talab etiladi. Xalqaro tashkilotlar hamkorlikda innovatsion yondashuvlar joriy etib, davlatlar va fuqarolik jamiyati bilan birga harakat qilishi muhimdir. UNICEF ijrochi direktori Xenrietta Forening ta’kidlashicha, Bola huquqlari to‘g‘risidagi Konvensiya 30 yillik dovondan o‘tib, endi “biz uchun o‘z majburiyatlarimizni yangilash, qat’iy choralar ko‘rish va o‘zimizni hisobdor tutish vaqti keldi – yoshlar o‘z huquqlari yo‘lida misli ko‘rilmagan darajada ovoz ko‘tarayotgan bir paytda biz ulardan ilhomlanib, jasorat bilan va ijodkorlik bilan harakat qilishimiz lozim” (Little progress for world’s poorest children despite gains - UNICEF). Darhaqiqat, bola huquqlarini to‘la himoya qilish uchun global miqyosda yangicha siyosiy iroda va sa’y-harakatlar safarbar etilishi zarur. Xulosa o‘rnida aytish mumkinki, xalqaro tashkilotlar kelgusida bolalar manfaatlarini har doim birinchi o‘ringa qo‘yishi, mavjud vositalarni kuchaytirishi va yangi avlod farovon kelajagini ta‘minlash yo‘lida bardavomlik bilan ishlashi lozim. Bu borada qat’iy xalqaro hamkorlik va majburiyatlarga bolalar huquqlarining real hayotda to‘la qaror topishiga xizmat qiladi.

MANBALAR:

1. Amnesty International. “Children’s Human Rights – Overview.” *What We Do: Child Rights*, 2022 (Children's Human Rights - Amnesty International) (Children's Human Rights - Amnesty International) (Children's Human Rights - Amnesty International).
2. Wikipedia. “Convention on the Rights of the Child.” *Wikipedia, The Free Encyclopedia*, fevral 2025 (Convention on the Rights of the Child - Wikipedia) (Convention on the Rights of the Child - Wikipedia) (Convention on the Rights of the Child - Wikipedia).
3. UNICEF (Henrietta H. Fore bayonoti). “Little progress for world’s poorest children despite gains – UNICEF,” *GBC Ghana Online*, noyabr 2019 (Little progress for world’s poorest children despite gains - UNICEF) (Little progress for world’s poorest children despite gains - UNICEF) (Little progress for world’s poorest children despite gains - UNICEF).
4. Human Rights Watch. “Millions of children have no access to education...” *Children’s Rights Topic Page*, mart 2025 (Children's Rights | Human Rights Watch).
5. Amnesty International. *Children’s Human Rights – Violations*, 2022 (Children's Human Rights - Amnesty International).
6. United Nations Security Council. “Facing Record-High Violations in 2023...” *Meetings Coverage SC/15745*, iyun 2024 (Facing Record-High Violations in 2023, Security Council Explores Ways to Bolster Norms to Protect Children in Armed Conflict | Meetings Coverage and Press Releases).
7. United Nations Security Council. “Highest-Ever Number of Violations... – Argentina Statement.” *Meetings Coverage SC/15343*, iyul 2023 (Highest-Ever Number of Violations against Children Verified in 2022, Briefer Tells Security Council, as Speakers Champion Reintegration, Education Programmes | Meetings Coverage and Press Releases) (Highest-Ever Number of Violations against Children Verified in 2022, Briefer Tells Security Council, as Speakers Champion Reintegration, Education Programmes | Meetings Coverage and Press Releases).
8. Human Rights Watch. “International Children’s Rights Day – Worst Places for Children.” *Dispatches*, 2015 (Dispatches: Five of the Worst Places for Children).